

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра теоретико-методичних основ фізичного виховання

Директор навчальної роботи
М.Б. Боднар
2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Фізична культура)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Фізична культура)

Кременець – 2019

Голуб В. А., Трифонюк В. М. Переддипломна педагогічна практика: робоча програма для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура). Кременець, 2019. 12 с.

Розробники:

Трифонюк В. М., керівник практики академії, старший старший викладач кафедри теоретико-методичних основ фізичного виховання.

Голуб В.А., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри спортивних ігор та туризму

Програма затверджена на засіданні кафедри теоретико-методичних основ фізичного виховання.

Протокол № 1 від 30 серпня 2019 року

Завідувач кафедри теоретико-методичних основ фізичного виховання Довгань О.М.

© Голуб В.А., 2019 рік

© Трифонюк В.М., 2019 рік

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1. Опис педагогічної практики (виробничої)

<p>Курс: підготовка бакалаврів</p>	<p>Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень</p>	<p>Характеристика навчального курсу</p>
<p>Кількість кредитів ECTS: 7</p> <p>Загальний обсяг годин: 210</p> <p>Тижневих годин: 6</p>	<p>Галузь знань: <u>01 Освіта/ Педагогіка</u></p> <p>Спеціальність: <u>014 Середня освіта (Фізична культура)</u></p> <p>Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Фізична культура)</p> <p>Освітній рівень: перший (бакалаврський)</p>	<p>Тип курсу: обов'язковий</p> <p>Рік підготовки: 4</p> <p>Семестр: 8</p> <p>Самостійна робота: 210</p> <p>Вид контролю: залік</p>

ВСТУП

Навчальна програма переддипломної педагогічної практики складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура).

В системі підготовки вчителя важливе місце належить педагогічній практиці. Вона є зв'язуючою ланкою між теоретичним навчанням майбутніх вчителів та їх самостійною роботою у навчально-виховних закладах, надає досвід педагогічної діяльності.

Переддипломна педагогічна практика, яка здійснюється в умовах, максимально наближених до реальних, здобувачі вищої освіти проходять на випускних курсах, передбачена навчальними планами на IV курсі в VIII семестрі і триває 6 тижнів.

В умовах державності України, становлення національної школи роль педагогічної практики у забезпеченні професійної готовності здобувачів вищої освіти до реалізації навчальної, виховної і розвивальної функцій фізичної культури як предмета в школі особливо зростає. Концепція фізичного виховання в школах України вимагає докорінної перебудови у формах і методах роботи вчителя.

Під час педагогічної практики поглиблюються і закріплюються знання здобувачів вищої освіти із теорії і методики фізичного виховання, анатомії, фізіології, фізіології спорту, психології, педагогіки, а також виробляються навички педагогічної праці, удосконалюються сформовані елементарні методичні уміння. Здобувачі вищої освіти вчать спостерігати й аналізувати уроки фізичної культури, творчо використовувати досвід кращих учителів школи. У процесі педагогічної практики здобувачі вищої освіти оволодівають умінням проводити уроки фізкультури різних типів, використовуючи ефективні методи і прийоми навчання як систему цілеспрямованих дій для організації пізнавальної і практичної діяльності учнів.

План проведення педагогічної практики здобувачів вищої освіти

Назва практики	Курс	Семестр	Термін проведення	Класи	Кількість годин
Педагогічна практика (виробнича)	IV	VIII	6 тижнів	2 – 9 класи	210

Базою переддипломної педагогічної практики для здобувачів вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) є заклади загальної середньої освіти.

Головними умовами ефективності педагогічної практики є теоретична обґрунтованість, навчаючий та виховуючий характер, комплексний підхід до її змісту та організації, систематичність і наступність.

Програма навчального курсу складається з таких тем:

1. Організаційна робота.
2. Навчальна робота
3. Виховна робота
4. Методична робота
5. Захист педагогічної практики, залік

1. МЕТА Й ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1.1 Метою педагогічної практики є розвиток у студентів вміння здійснювати навчання фізичної культури в школі на базі компетенції та знань з основ теорії і методики фізичного виховання, педагогіки і психології; уміння поєднувати теоретичні знання з методикою навчання з практичною діяльністю навчання учнів; забезпечення практичного пізнання студентами закономірностей професійної діяльності й оволодіння способами її організації, вміння вирішувати конкретні методичні завдання відповідно до умов педагогічного процесу; виховання у студентів потреби систематично збагачувати свої знання і творчо застосовувати їх на практиці.

Студенти мають оволодіти системою професійних вмінь у процесі проведення навчально-виховної та дослідницької роботи на середньому і старшому етапах навчання учнів під час педагогічної практики.

1.2 Основні завдання педагогічної практики (виробничої):

Навчальні:

- ❖ забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховних завдань;
- ❖ розвивати у практикантів уміння проводити уроки з використанням сучасних методів і прийомів навчальної діяльності;
- ❖ формувати у студентів психологічну готовність до роботи у школі.

Наукові:

- ❖ поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду вчителів виробити творчий підхід до педагогічної діяльності;
- ❖ формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу.

Виховні:

- ❖ виховувати у студентів стійкий інтерес і любов до професії вчителя;
- ❖ формувати в майбутніх учителів педагогічні вміння і навички, що сприяють розвитку професійних якостей учителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- ❖ розвивати в практикантів уміння здійснювати виховну роботу.

Професійні:

- ❖ вивчати шкільну документацію: план роботи школи, особові справи учнів, щоденники, класні журнали, календарне планування вчителів;
- ❖ проводити психолого-педагогічні спостереження за учнями класу, виявляти їхні вікові та індивідуальні особливості, рівень розвитку, рівень вихованості;
- ❖ правильно визначати:
 - типи уроків, їхню організаційну структуру залежно від мети, змісту, вікових особливостей учнів і конкретних умов проведення уроків;
 - організаційні форми, методи й засоби проведення уроків у відповідності з дидактичними принципами навчання, враховуючи вікові, психологічні особливості учнів й конкретні умови навчання;
 - навчальну, виховальну, розвивальну мету уроку зі спеціальності та в позакласних виховних заходах, а також організаційні форми й методи їх проведення;
- ❖ раціонально добирати інвентар та обладнання до уроків відповідно до навчальної мети;
- ❖ своєчасно й уміло застосовувати ТЗН і засоби мультимедіа для проведення виховних годин;
- ❖ стимулювати інтерес та активність учнів до засвоєння умінь і навичок, розвивати фізичні якості, увагу, мислення, мовлення;
- ❖ здійснювати психолого-педагогічний аналіз уроків.

1.3 Згідно з вимогами освітньо-професійної програми під час педагогічної практики студенти повинні **володіти такими** професійно-методичними вміннями:

1. Конструктивно-планувальні вміння:

- складати плани-конспекти уроків з різних видів спорту та типів з урахуванням рівня підготовки учнів; визначати цілі та завдання кожного уроку з урахуванням етапу навчання;

- обирати ефективні прийоми досягнення сформульованих цілей з урахуванням вікових особливостей учнів за етапом навчання;
- визначати типи вправ та послідовність їх виконання згідно з етапами оволодіння вміннями та навичками, а також з урахуванням труднощів засвоєння навчального матеріалу і рівня підготовленості учнів;
- використовувати навчальні та змагальні ситуації, а також відповідний їм інвентар та обладнання для сприймання і засвоєння вправ, умінь та навичок, що вивчаються;
- складати план і сценарій виховного заходу.

2. Комунікативно-навчальні вміння:

- установлювати й підтримувати різноманітні мовленнєві контакти: вчитель - клас, вчитель - учень, учень - учень тощо;
- визначати об'єкти контролю фізичної діяльності учнів і добирати відповідні їм методичні прийоми, в тому числі тестові завдання;
- виправляти помилки учнів, розуміти їх характер та використовувати мовленнєвий спосіб виправлення (перепитування, зорова вербальна та схематична наочність, мультимедійні засоби тощо).

3. Організаційні вміння:

- організовувати виконання накресленого плану;
- забезпечувати фізичну та рухову діяльність учнів на уроках фізичної культури;
- вносити методично виправдані корективи в плани уроків з урахуванням умов навчання;
- навчити учнів найбільш раціональних прийомів самостійної роботи;
- раціонально поєднувати колективні й індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання;
- здійснювати різноманітні прийоми активізації учнів залежно від їх вікових особливостей;
- методично доцільно використовувати традиційний інвентар та прилади;
- проводити виховні заходи в класі відповідно до складеного плану і сценарію.

4. Розвивально-виховні вміння:

- реалізовувати загальноосвітній, фізичний, розвивальний і виховний потенціал матеріалу уроку або серії уроків;
- вирішувати засобами фізичної культури завдання морального, культурного, естетичного, виховання учнів.

5. Дослідницькі вміння:

- вивчати ставлення учнів до предмета і виявляти рівень сформованості їхніх фізичних навичок і умінь;
- проводити з урахуванням етапу навчання методичний аналіз програмового матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння та добору оптимальних шляхів попередження помилок;
- проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності; спостерігати, аналізувати й узагальнювати досвід вчителів і студентів, переносити ефективні прийоми і форми роботи в практику своєї педагогічної діяльності;
- вивчати методичну літературу і теоретично осмислювати навчальний процес, а також удосконалювати свою роботу, використовуючи нові форми та прийоми навчання.

Виконуючи обов'язки учителя фізичної культури, студент повинен оволодіти такими вміннями і навичками:

- 1) планувати роботу з фаху на період педпрактики і звітувати про її наслідки;
- 2) планувати уроки і складати на кожний з них конспект;
- 3) добирати до кожного уроку адекватні завданням засоби, методи організації, навчання і виховання, ілюстративний матеріал тощо;
- 4) підбирати різноманітні прийоми і методи активізації розумової і рухової діяльності учнів на уроках;
- 5) складати плани і конспекти тренувальних занять з обраного виду спорту;
- 6) складати індивідуальні і групові домашні завдання для встигаючих і невстигаючих учнів з

фізичної культури;

- 7) оволодівати технікою складання програм навчання окремо взятих вправ для комп'ютерів і використовувати їх у навчальному процесі.
- 8) працювати з методичною літературою, документами з планування та організації роботи з фізичної культури для I - XI класів загальноосвітньої школи, використовувати дидактичні матеріали, спортивний інвентар, творчо підходити до реалізації завдань кожного конкретного уроку.
- 9) вчитись дотримуватись правил техніки безпеки, страхування, експлуатації спортивного інвентаря та спортивних споруд.

У ході педагогічної практики з виховної роботи в школі студенти мають набути таких умінь і навичок:

- 1) робити психолого-педагогічний аналіз виховних заходів, які проводяться з учнями класу;
- 2) здійснювати виховання учнів у процесі навчання і тренування, виявляти виховні можливості навчального матеріалу і реалізовувати їх;
- 3) здійснювати вивчення учнів та колективу класу і на цій основі організовувати цілеспрямовану виховну роботу зі школярами, їх самоосвіту і самовиховання;
- 4) готувати і проводити різні форми виховної роботи, які імпонують старшокласникам (диспути, конференції, збори тощо);
- 5) виявляти результативність виховних заходів;
- 6) створювати проблемні ситуації, організовувати дискусії на уроках і виховних заходах з метою активізації мислительної діяльності учнів;
- 7) вивчати й узагальнювати педагогічний досвід роботи школи і творчо використовувати його у власній практиці;
- 8) виявляти рівень вихованості учнів і колективу класу, вносити корективи у зміст виховної роботи;
- 9) здійснювати роботу з активом класу і школи;
- 10) керувати учнівським колективом, бути прикладом для учнів, своєчасно реагувати на негативні вчинки учнів, корегувати стосунки між членами колективу;
- 11) проводити різноманітні заходи з батьками і з громадськістю з метою залучення їх до виховної роботи з учнями, поширення серед них психолого-педагогічних знань, враховуючи при цьому особливості української сім'ї.

Педагогічна практика спрямована на формування у студентів таких професійних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): здатність самостійно розв'язувати складні спеціалізовані завдання й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в закладах освіти середньої школи.

Загальні компетентності (ЗК):

Здатність до організаційної роботи, взаємодії в колективі, вміння враховувати психоемоційні особливості окремих осіб, зокрема, та колективу, загалом;

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

Здатність працювати в команді, виконувати роботу в групі під керівництвом лідера, мати навички, що демонструють здатність до врахування вимог трудової дисципліни і інтересів колективу;

Фахові (спеціальні) компетентності (СК):

Здатність формувати в учнів предметні компетентності з фізичного виховання, медико-біологічних та психологічних основ і технологій розвитку рухових умінь і навичок та фізичних якостей, санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної культури.

Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання у фізичному вихованні.

Здатність спілкуватися (першою) рідною мовою, правильно і логічно будувати своє усне й писемне мовлення;

Здатність здійснювати профілактику травматизму, забезпечувати охорону життя і здоров'я дітей.

Здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах середньої та професійної освіти, позакласну спортивно-масову роботу з учнями.

Програмні результати навчання (ПРН):

Усвідомлює витoki і еволюцію формування теорії та методики фізичного виховання, медико-біологічні та психологічні основи і технологію фізичного виховання представників різних вікових груп, санітарно-гігієнічні основи діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Знає закони і принципи розучування рухових умінь і навичок, володіє теорією і методикою розвитку рухових умінь і навичок в базових видах рухової активності.

Знає основні теоретичні положення в галузі фізичної культури.

Знає вимоги до оформлення документації та основні закономірності побудови документів для здійснення навчального процесу в галузі фізичного виховання та спорту.

Знає основні закони природничо-наукових дисциплін у професійній діяльності, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.

Спроможний розвивати педагогічну думку, методи педагогічного контролю і контролю якості навчання, актуальні дидактичні технології.

Здатний здійснювати організацію діяльності населення з використанням різних видів та форм рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, зокрема, зі спортивного туризму й орієнтування за топографічними картами та іншими засобами навігації.

Здатний вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

Здатний створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурного та економічного контексту

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (ВИРОБНИЧОЇ)

Програма складається з 5 тем.

Тема I: „Організаційна робота”

- участь у настановній конференції;
- знайомство із методистами з фаху;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти із завданнями практики;
- повідомлення здобувачам вищої освіти, які документи вони зобов'язані подати в кінці практики;
- знайомство із базою практики;
- знайомство із внутрішнім розпорядком школи, розкладами уроків фізичної культури та дзвінків;
- знайомство із вчителем фізичної культури на базі практики та класними керівниками;
- складання графіку проведення уроків;
- оформлення щоденника спостережень.

Форма звітності: **щоденник.**

Самостійна робота: (20 год.) здобувачі вищої освіти самостійно ознайомлюються з правами та обов'язками практиканта, метою та завданнями практики, опрацьовують зразки оформлення документації, вивчають базу педпрактики., ознайомлюються із програмою по фізичній культурі, документацією вчителя фізичного виховання, теоретично готуються до написання конспектів уроку.

Тема II: „Навчальна робота”

- консультації із вчителем фізичного виховання та методистом щодо написання конспектів уроків;
- підготовка до проведення уроків;
- написання конспектів уроків;
- підготовка спортивного обладнання та інвентаря до проведення уроків;
- проведення уроків фізичного виховання;
- проведення спортивного свята або змагання.

Форма звітності: конспекти залікових уроків, позакласних заходів з фаху, щоденник.

Самостійна робота: (30 год.) написання конспектів, проведення секційного заняття та спортивних змагань з видів спорту, опрацювання теоретичного матеріалу з методики навчання стройових та загальнорозвиваючих вправ, підготовка до самостійного проведення уроків, підбір інвентаря та обладнання, відповідно до теми уроку, консультації з методистом по фаху.

Тема III: „Виховна робота”

- консультації із методистом щодо виховної роботи;
- знайомство із класним керівником;
- підбір теми і сценарію для виховної години;
- проведення виховної години;
- аналіз і оцінка за проведення виховної години.

Форма звітності: конспект виховного заходу, щоденник.

Самостійна робота: (16 год.) вивчення та аналіз планів виховної роботи школи та класних керівників базової школи, вивчення специфіки учнівського колективу, написання характеристики учня (учениці) закріпленого класу, вивчення теоретичного матеріалу щодо проведення самостійно виховної та позакласної роботи, вечорів, диспутів, написання сценарію виховної години, підготовка до проведення виховної години.

Тема IV: „Методична робота”

- опрацювання теоретичного матеріалу з ТМФВ щодо методики проведення уроків фізичної культури;
- аналіз проведеного уроку;
- вивчення схем написання документації;
- консультації із методистом по підготовці документації до звіту.

Форма звітності: щоденник, конспекти залікових форм роботи.

Самостійна робота: (16 год.) вивчення методичного забезпечення предмету фізична культура, аналіз планів методичних об'єднань базової школи, спостереження та аналіз уроків фізичної культури, опрацювання теоретичного матеріалу з методики проведення частин уроку, опрацювання правил організації спортивних змагань та суддівства з різноманітних видів спорту, теоретична підготовка до проведення уроків з фізичної культури, вивчення схем написання звітної документації.

Тема V: „Захист педагогічної практики, залік”

- консультації щодо оформлення документації;
- перевірка документації навчально-педагогічної практики;
- підготовка до звітної конференції;
- виготовлення стінгазет;
- проведення звітної конференції;
- оцінювання навчально-педагогічної практики.

Форма звітності: залік.

Самостійна робота: (16 год.) підготовка до звітної конференції, виготовлення стінгазети.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти за виконання програми педпрактики

Розподіл балів/Змістові модулі						Сума
М 1	М 2	М 3	М 4	М 4	М 5	
Організаційна робота	Навчальна робота	Виховна робота	Методична робота	Документація, звіт	Захист педагогічної практики, залік	
10	25	10	20	20	15	100

3. ФОРМА І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Керівник від бази практики організовує табельний облік проходження практики, контролює щоденну роботу здобувачів вищої освіти, переглядає зібрані ним матеріали.

Керівник практики від академії періодично контролює проходження практики, приймає заходи до забезпечення ефективного виконання здобувачами вищої освіти програми.

По закінченню практики здобувачі вищої освіти здають залік комісії, що призначається завідувачем практикою. В склад комісії входить викладач, що веде курс, з якого проводилась практика, керівники практики від академії і, по можливості, від бази практики. Здобувачі вищої освіти на залік подають перевірений керівником звіт, підписаний відповідними особами, щоденник, конспекти залікових уроків, виховних заходів, секцій, характеристику учня (учениці).

Основні показники оцінки практики: усна відповідь здобувача вищої освіти, якість звіту, відгук керівника практики від академії та бази. Якщо оцінка по практиці незадовільна, здобувач вищої освіти повинен ще раз пройти практику в повному обсязі.

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час проходження переддипломної педагогічної практики.

За шкалою ЕСТБ	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C	Добре	75-81
B	Задовільно	67-74
F	Задовільно	60-66
FX	Незадовільно	35-59
X	Незадовільно	0-34

Опис критеріїв оцінки роботи здобувачів вищої освіти у період практики

Оцінка навчальної, позакласної і виховної роботи визначається відповідно до таких критеріїв:

- **"відмінно"** - усі види робіт проведені на високому науково-методичному та ідейно-виховному рівні. Рационально застосовувались різні методи навчання, прийоми організації та активізації діяльності учнів;

- **"добре"** - навчальна, позакласна та виховна робота була і організована на достатньому рівні. Недостатньо ефективно вирішувались окремі завдання практики, були незначні помилки в побудові і проведенні уроків та заходів;

- **"задовільно"** - здобувач вищої освіти під час педагогічної практики недостатньо ефективно використовував методи та прийоми навчання, слабо активізував діяльність учнів, не завжди знаходив з учнями спільну мову, під час аналізу занять або заходів не бачив своїх помилок і недоліків, недбало підготував документацію з планування та звітності;

- "незадовільно" - під час педагогічної практики здобувач вищої освіти систематично допускався суттєвих помилок у відборі методів і засобів для розв'язання оздоровчих, навчальних і виховних завдань, не забезпечувалась належна дисципліна учнів, здобувач вищої освіти виявив суттєві прогалини в знаннях психолого-педагогічної теорії, некритично, безвідповідально ставився до своїх обов'язків.

Підсумки практики підводяться під час захисту педагогічної практики, де враховується не тільки якість виконання індивідуального плану, але й дисциплінованість, організованість, ініціатива, творчість здобувача вищої освіти, його педагогічні здібності, бажання надати допомогу педагогічному колективу школи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3809-ХІІ (зі змінами від 19 квітня 2011р. № 3236-VI)
2. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовки населення України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 січня 1996 р. № 80
3. Гуревич И.А. Круговая тренировка на уроках в 9-11 классах / И.А. Гуревич //Физическая культура в школе. – 1990. – №3 – С. 15.
4. Демчишин А.П. та ін. Рухливі та спортивні ігри в школі / А.П. Демчишин та ін. // Посібник для вчителів. – К.: Освіта, 1992. – 175с.
5. Дробин Б.А. Развитие физических качеств на уроках легкой атлетики в VIII – IX классах. // Физическая культура в школе. – 1990. – №8.
6. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры: Учебник для институтов физической культуры / Л.П. Матвеев – М.: "ФиС", 1991. – 54с.
7. Медведев В.Ф. Основы планирования уроков физической культуры в школе (методические рекомендации) / В.Ф. Медведев – Харьков, 1987. – 46с.
8. Папуша В.Г. Фізичне виховання школярів: Навчальний посібник / В.Г. Папуша – Тернопіль, 2000. – 247с.
9. Педагогічна практика. Методичні рекомендації з питань організації та проведення педагогічної практики бакалаврів, спеціалістів, магістрів факультету фізичного виховання // Папуша В.Г., Гринюк К.О. – Тернопіль, 2004.
10. Сарапулова Е.А. Фізкультхвилинка – це серйозно / Е.А. Сарапулова // Фізичне виховання в школі. – 1997. – №4. – С.20-22.
11. Шаулин В.Н. От обучения – к учению / В.Н. Шаулин // Физическая культура в школе. – 1992. –№1. – С.18.
12. Шиян Б.М. Теория і методика фізичного виховання школярів. Частина I / Б.М. Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Воспитание детей в школе: новые подходы и новые технологии // Под ред. Н.Е. Щурковой. – М., 1998.
2. Жирякова А.А. Из опыта воспитательной работы школы / А.А. Жирякова // Классный руководитель. – 2001. – № 2.
3. Иванов И.П. Воспитывать коллективистов / И.П. Иванов – М., 1986.
4. Иванов И.П. Энциклопедия коллективных творческих дел / И.П. Иванов – М., 1989.
5. Караковский В.А. Воспитывать коллективистов / В.А. Караковский // Педагогический поиск // Сост. И.Н. Боженков. – М., 1999.
6. Кириллова Г.Д. Теория и практика урока в условиях развивающего обучения / Г.Д. Кириллова. – М., 1980.
7. Петухова Л.В. Из опыта планирования работы с классным коллективом / Л.В. Петухова // Классный руководитель. – 2001 – №3.
8. Пушкарева Т.Н. Планирование воспитательной работы с учащимися среднего звена /

- Т.Н. Пушкарева // Классный руководитель. – 2001. – № 3.
9. Щуркова Н.Е. Вы стали классным руководителем / Н.Е. Щуркова. – М., 1989.
 10. Щуркова Н.Е. Новые технологии воспитательного процесса / Н.Е. Щуркова. – М., 1994.
 11. Ястребова А.П. Программа воспитательной деятельности классного руководителя / А.П. Ястребова // Классный руководитель. – 2001. – № 6.